

FELSŐOKTATÁSI KÖNYVTÁRAK TARTALOMGAZDAI SZEREPKÖRBEN: AZ EGYETEMI BIBLIOGRÁFIÁTÓL A TUDÓSTÉRIG

VIRÁGOS MÁRTA

TARTALMI ÖSSZEFOGLALÓ

A tudomány művelése, ezen belül a tudományos kommunikáció formái és csatornái jelentősen és nagyon dinamikusan változtak az utóbbi évtizedben. A nyílt hozzáférés és a nyitott tudomány eszméjének terjedésével, a tudományos teljesítmény értékelési módszereinek változásával az egyetemi könyvtárak az eddigiek mellé új feladatokat vállalhatnak. Az új feladatok között legjelentősebb és egyben leginkább erőforrás-igényes az új értelmezést kapó tartalomgazdai szerepkör, a tudáspolitikai döntéseket támogató bibliometriai tevékenység, és a digitális kompetenciák fejlesztését szolgáló oktatási tevékenység. A tartalomgazdai szerepkör korábban is létezett, hiszen a könyvtárak mindig is gyűjtötték és rendszerezték a külső és belső tudásokat. Ez a tevékenység a digitális technológia uralkodóvá válásával és a felsőoktatás feltételrendszerének változásával nagyon megerősödött és egyre fontosabbá vált. A tanulmány a Debreceni Egyetemi és Nemzeti Könyvtárban a szerző kezdeményezésével megvalósult intézményi repozitóriumban és a ráépülő új szolgáltatást mutatja be.

Egyetemi könyvtárak új szerepkörben

Az Egyetemi Könyvtárigazgatók Kollégiuma által készített legfrissebb stratégiai dokumentum egyik megállapítása szerint, ha a felsőoktatási könyvtárak jövőképét fogalmazzuk meg, akkor a stratégiai fejlesztések során törekedni kell arra, hogy a felsőoktatási könyvtárakat a hagyományos szerepkör mellett az egyetem tudásmenedzselő szervezeti egységeként is definiáljuk, amely az oktatott és kutató tudományterületeken keletkezett külső – vagyis az intézményen kívüli tudományos világban –, illetve az intézmény által létrehozott belső tudásokat gyűjti, rendszerezi és teszi hozzáférhetővé az oktatás és kutatás számára.¹ Mint ilyen, a könyvtár meghatározó az intézmény minősége szempontjából, mert tevékenysége során válik láthatóvá az intézmény sajátos és egyedi tudásvagyona, amely lehetővé teszi a sikeres szereplést a hazai és nemzetközi oktatási piacon.

A tudomány művelése, ezen belül a tudományos kommunikáció formái és csatornái jelentősen és nagyon dinamikusan változtak az utóbbi évtizedben. A nyílt hozzáférés és a nyitott tudomány eszméjének terjedésével, a tudományos teljesít

mény értékelési módszereinek változásával az egyetemi könyvtárak az eddigiek mellé új feladatokat vállalhatnak. Az új feladatok között legjelentősebb és egyben leginkább erőforrás-igényes az új értelmezést nyerő tartalomgazdai szerepkör, a tudománypolitikai döntéseket támogató bibliometriai tevékenység, és a digitális kompetenciák fejlesztését szolgáló oktatási tevékenység.

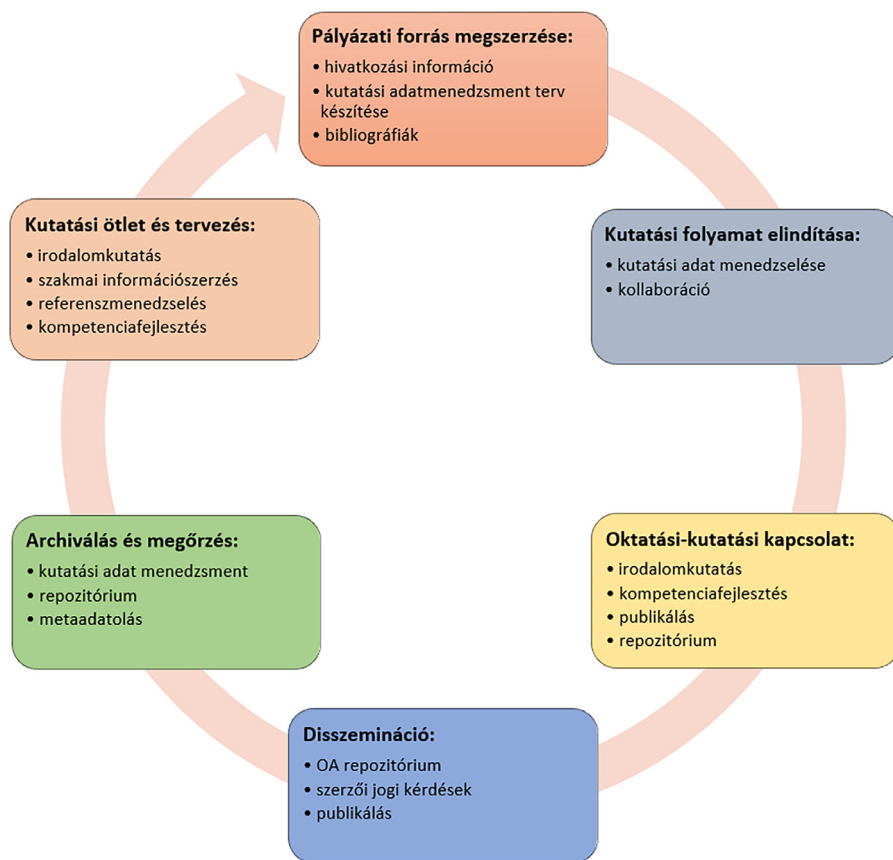
A digitális kompetenciák fejlesztésére irányuló oktatási tevékenység elsősorban technológiai és módszertani újítást igényel a könyvtáraktól, és bővebb kifejtése jelen dolgozat keretébe nem fér bele.

A tartalomgazdai szerepkör korábban is létezett, hiszen a könyvtárak mindig is gyűjtötték és rendszerezték a külső (szakirodalom) és belső (publikációk, tananyagok) tudásokat. Ez a tevékenység a digitális technológia uralkodóvá válásával és a felsőoktatás feltételrendszerének változásával nagyon megerősödött és egyre fontosabbá vált. A belső tudások gyűjtése, rendszerezése, és megfelelő jogi formában való nyilvánossá tétele és hosszú távú megőrzése alapvetően kritikus az intézmény minősége szempontjából. Így válik láthatóvá egy egyetem sajátos és egyedi tudásvagyona, ami akadémiai és piaci érték, valamint a hazai és nemzetközi oktatási piacon való sikeres szereplés feltétele.

Az egyetemi tudástartalmak kezelése számos tevékenységet foglal magába. Ezek közül a legfontosabbak:

- a kutatáshoz szükséges információ (szakirodalom, adatforrások) biztosítása,
- a kutatási eredmények disszeminációja a tudományos kommunikáció egyre változatosabb csatornáit felhasználva,
- a publikációkban megjelenő eredmények tartós megőrzése,
- a kutatás során keletkező adatok, adathalmazok kezelése, közzététele és megőrzése,
- tudománymetriai adatok előállítása és szolgáltatása.

A felsőoktatási könyvtárak, mint a kutatási infrastruktúra szerves részei, többféle feladatra is vállalkozhatnak a kutatási teljesítmény és a tudástranszfer elősegítésében (1. ábra). Ezek az új lehetőségek jelentősen erősíthetik helyzetüket és növelhetik fontosságukat az intézményben. A tudományterület, a helyi igények, adottságok és lehetőségek függvényében különböző intézmények könyvtárai eltérő módon, eltérő mértékben végzik ezeket a tevékenységeket.

1. ábra

Egyetemi könyvtárak lehetséges szerepei a kutatási folyamatban

Forrás: szerző

A kutatási életciklus egyes fejezeteiben eddig is természetes módon vettek részt a könyvtárak. Kutatási tartalomszolgáltatóként beszerzik és a megfelelő jogosultságokkal, jogtisztán elérhetővé teszik az oktatáshoz/kutatáshoz szükséges vásárolt és helyben előállított nyomtatott és elektronikus dokumentumokat. A magas színvonalú és tudományos értékkel bíró tartalmakhoz való permanens hozzáférés biztosítása a könyvtárakkal szemben támasztott első számú követelmény.

A kutatás tervezési fázisában a könyvtár szerepe kiegészül a kutató részére nyújtott irodalomkutatással, kompetenciafejlesztéssel és tréningekkel (open access tartalmak, folyóiratok népszerűsítése). A magyar egyetemi közegben még elvétve fordul elő, hogy kutatócsoportok bevonják a könyvtárat a pályázatírás, a pályázati forrás

megszerzésébe. Brit és német egyetemeken a sikeres pályázatírási folyamat lebonyolításához aktívan bevonják a szakterülethez értő könyvtárosokat, akik megfelelő tudással és kompetenciával rendelkeznek a kutatási adatmenedzsment területén, így részt tudnak venni a kutatási adatmenedzsment terv elkészítésében, majd eredményes lebonyolításában. Ez különösen lényeges a könyvtár fontosságának újraértékeléséhez, hiszen a könyvtáros és kutató ismét személyes kapcsolatba kerül, ami a digitális tartalomszolgáltatás elterjedésével szinte teljesen megszűnt, hiszen a kutató a laborjából és otthonról is elért minden információforrást. A tanszékekkel és a kutatócsoportokkal kiépülő szorosabb kapcsolat azért is fontos, hogy a könyvtár képes legyen önmaga számára is meghatározni, milyen segítséget képes a kutatók számára nyújtani, és ehhez milyen új kompetenciákra lesz szüksége a munkatársaknak.

A publikálási folyamatban a könyvtárak tanácsadói tevékenységet tudnak folytatni az egyéni szerzői jogok, a kiadói politikák és az egyetem szellemi tulajdonjogokra vonatkozó szabályzata összehangolása érdekében. Ezzel tudják segíteni az egyéni és intézményi publikálási stratégiák és a nyílt hozzáférés, a nemzetközi láthatóság és hatás közötti ellentmondás feloldását. Több egyetemen is a könyvtár támogatja és szervezi az intézmény kiadói tevékenységét. Így például elektronikus folyóirat-kiadási alkalmazást működtetnek (Open Journal System), beszerzik a kiadáshoz szükséges technikai azonosítókat (ISBN, ISSN, DOI stb.) és kiadókval kapcsolatos szerzői jogi tanácsadást végeznek.

A kutatási eredmények disszeminációjában és archiválásában az egyetemi könyvtárak a hagyományos bibliográfiai tevékenységet integrálták az elektronikus archívumokba. Ezek az intézményi repozitóriumok nemzetközi technológiai és metaadat szabványoknak megfelelően kerülnek kialakításra, működtetésre és nagyon sokféle dokumentum tárolására alkalmasak, teljesítve anyaintézményük igényeit. Így a könyvtárak különféle gyűjteményeket hozhatnak létre és szolgáltathatnak a repozitóriumon belül: oktatói-kutatói publikációk, hallgatói szakdolgozatok, doktori disszertációk, egyetemtörténeti dokumentumok, digitalizált könyvtári anyagok és kutatási adathalmazok stb.).²

A tudományometriai tevékenység kiterjed az intézményhez köthető kutatók publikációinak a Magyar Tudományos Művek Tára (MTMT) rendszerében való kezelésére (bibliográfiai korrekció, ellenőrzés, hitelesítés), az idéző közlemények kezelésére, az intézményi adatok felvitelére és karbantartására, a szerzői regisztráció kezelésére, statisztikai jelentések készítésére. Könyvtárosok segítik az oktatókat az MTMT mint alkalmazás kezelésére, az adatfelvitel tudnivalóira. Könyvtárosok támogatják az adatrögzítésben részt vevő alsóbb szintű intézményi adminisztrátorokat. Ezen kívül a könyvtárosok, tanácsadó, illetve asszisztensi munkával segítik az oktatókat a fokozatszerzési, habilitációs vagy pályázati eljárásoknál (követelmények-táblázatok tudományos osztályonként, illetve doktori iskolánként, folyóiratlisták, pontszámítás, dokumentum tipológia, szerzői ívek kiszámítása, mérőszámok-mutatók stb.).

A Debreceni Egyetemi és Nemzeti Könyvtár útja az egyetemi bibliográfiától a Tudóstérig

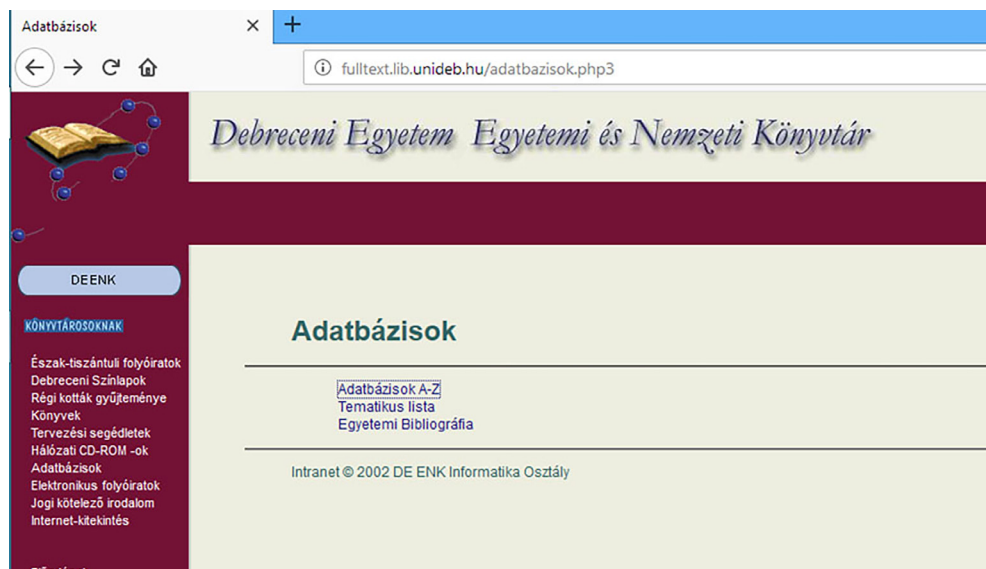
Az intézmény tudományos teljesítményének reprezentálása nem új keletű kezdeményezés a Debreceni Egyetemen. Az egyetem történetéhez kapcsolódó éves jelentésekben már egészen korán, az 1920-as évektől kezdve felsorolásra kerültek az oktatók tudományos publikációi. A Kossuth Lajos Tudományegyetem negyvenéves jubileumát ünnepeelve, egy teljességre törekvő egyetemi bibliográfia kiadását határozta el. A gyűjtési és rendezési munkát az egyetemi könyvtár vállalta magára, ami érthető, hiszen a könyvtár bibliográfiai tevékenysége hosszú évtizedekre nyúlik vissza. Az intézmény mindenkori igazgatói (Kovács Máté, Csűry István, Gomba Szabolcsné, Virágos Márta) kiemelt feladatnak tekintették az egyetem tudományos tevékenységének szakszerű és pontos feltárását, megőrzését és közvetítését. A könyvtár 1953 óta megjelenő évkönyve már legelső évétől kezdve sok cikket szentelt a könyvtári bibliográfiai munka elméleti kérdéseinek, elsősorban a mit és hogyan kérdéseit vizsgálva. Csűry István, Ember Győző, Gomba Szabolcsné, Korompai Gáborné a bibliográfiáknak a tájékoztatási munkában és az ismeretközlési rendszerben betöltött szerepét, az oktatók, kutatók bibliográfiákkal szemben támasztott igényeit, illetve a bibliográfia és a könyvtári katalógusok viszonyát vizsgálva módszertani tanácsokat fogalmazott meg a gyakorlati munkát végzők számára, követelményül állítva a pontos, megbízható, informatív leírások készítését.³

Az egyetemi bibliográfia első kötete 1955 szeptemberére készült el. Az 1970-es évektől több évtizeden keresztül nyomtatott formában *Debreceni egyetemi bibliográfia* címen jelent meg.

Bibliográfiai munka az 1990-es években

A könyvtár bibliográfiai munkájának kialakult menetében az integrált könyvtári katalógus által nyújtott technikai megoldás hozott változást, amely az elektronizáció kínálta lehetőségekkel igyekezett szélesebb körben használhatóvá tenni a bibliográfiai gyűjteményeket. Az új elképzelés a könyvtári integrált rendszer katalogizálási adottságaira és OPAC-moduljainak keresési lehetőségeire épített. A bibliográfiai adatokat a katalógustól elkülönülő, de azzal technikai megoldásaiban mindenben egyező adatbázisokba integrálta a könyvtár, és az online katalógus esetében már megszokott felületen tette hozzáférhetővé.

1990-től így az egyetemi bibliográfia anyaga is MARC formátumú bibliográfiai adatbázisba került. Az adatgyűjtés kezdetben körlevelek útján történt, majd a könyvtári integrációval (2001) lehetőség teremtődött arra, hogy online űrlapon jelentsék a publikációkat. A különböző jellegű cikkek jelentéséhez különféle űrlapok készültek, hogy a katalogizálásban nem jártas oktatóktól is bibliográfiailag egyértelmű információk érkezzenek, és azok viszonylag kevés hibával legyenek MARC rekordokká konvertálhatóak. A bejelentett tételek a katalogizáló modul átmeneti fájljaiba kerültek, ahonnan ellenőrzés után kerültek az Egyetemi Bibliográfia adatbázisba (2. ábra).

2. ábra

DEENK adatbázisok induló oldal (régi)

Forrás: A szerző korábbi mentett képernyőképe

A Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár (DEENK) digitális könyvtára

A 2001-ben alakult integrált egyetemi könyvtárban nagyon gyorsan elindultak a digitalizálási munkák és a különböző adatbázisépítések. Témánk szempontjából a legjelentősebb a Debreceni Egyetem Elektronikus Archívuma (DEA), amely az Egyetem és Tudásközpontok szellemi tulajdonának elektronikus tárhelyként jött létre, koncepcióját 2005-ben fogadta el az egyetem Könyvtári Bizottsága.

A felsőoktatási környezetben használt digitális archívumok egyik tipikus magyarországi példája a Debreceni Egyetemi Archívum. A Könyvtár által üzemeltetett szolgáltatás nemcsak a könyvtárban keletkezett digitális dokumentumok tára és szolgáltató felülete, hanem az egyetemen keletkezett dolgozatoknak, publikációknak, oktatási anyagoknak biztosít online publikálási lehetőséget, lehetővé téve így az intézményi repozitórium építését.

A szolgáltatás fő elemei az egyes egyetemi közösségeknek biztosított saját repozitóriumi gyűjtemények, amelyek építésére jogosultságot kapnak: a megfelelő metaadatok kitöltése mellett feltölthetik fájljaikat a digitális raktár részükre kijelölt gyűjteményeibe. A dokumentumok felhasználási szintjei pontosan beállíthatók egész gyűjteményekre vagy egyes dokumentumokra a teljes titkosítástól a jelszóval vagy IP alapján engedélyezett nyílt hozzáférésig. A DEA a digitális raktár keretrendszerként a DSPACE nyílt forráskódú szoftvert használja (3. ábra).

A sokszínű szolgáltatási cél miatt tartalmilag eltérő jellegű gyűjteménycsoportokat találunk a DEA-ban: az egyetemen keletkezett szakdolgozatokat és PhD-disszertációkat, a tehetséggondozó programok anyagait, az oktatói publikációk utolsó szerzői változatait, tanulmányi anyagokat, egyetemi kiadású folyóiratokat és könyvsorozatokat, az egyetemi kiadó publikációit, valamint az egyetemi könyvtár által digitalizált anyagokat.

A keretrendszer lehetőséget ad arra, hogy az egyes gyűjtemények, gyűjtemény-kategóriák adminisztrátori jogait a könyvtár átadja, így az egyes tanszékek, intézetek, karok saját céljaikra, öntevékenyen építhetnek gyűjteményeket.

A koncepció elfogadása után néhány karon (Általános Orvosi Kar, Informatikai Kar) azonnal megindult a feltöltés. Az Egyetem Tudományos Igazgatóságával együttműködve 2007 május végére véglegesítettük a PhD dolgozatok feltöltőlapját, amely a kialakított Doktori Disszertációk kategória gyűjteményeibe (amelyek a DE doktori iskoláinak felelnek meg) való feltöltést teszi lehetővé és kötelezővé. 2014-től minden karon kötelező a szakdolgozatok feltöltése is.

3. ábra
A DEA felépítése
Forrás: <https://dea.lib.unideb.hu/dea>

4. ábra

Egy tétel a DEA-ból

Forrás: <https://dea.lib.unideb.hu/dea/handle/2437/265125>

A DSPACE saját felületén böngészhetünk a kategóriák és gyűjtemények hierarchiájában, illetve kulcsszavak alapján kereshetünk a teljes DEA-ban vagy egy-egy kiválasztott kategórián, illetve gyűjteményen belül. A kulcsszavas keresés egyrészt a metaadatokon alapul, így kereshetünk szerzőre, címre, tárgyszóra, másrészt a kereshető szöveggént tárolt dokumentumok teljes szövegében.

A DSPACE-ben tárolt adatok ezen túl sok más módon elérhetők, használhatók:

1. indexeli a Google,
2. periodikusan aratja az ODR kereső,
3. megjelennek bizonyos gyűjteményei az Europeanában,
4. a DEENK katalógusának megfelelő tételeiről, illetve az innen a MOKKA adatbázisba töltött rekordok felől kapcsolódhatunk a DEA-ban tárolt tartalmakhoz,
5. speciálisan felépített tematikus portálokat, gyűjteményeket szolgál ki. (Példá erre a XVIII–XIX. századi sajtónyilvánosság portál⁴, ahol a repertórium jellegű megjelenítés a könyvtári rendszerben leírt folyóiratcikkekkel jön létre, a repertóriumtételekhez tartozó cikkek pedig a DEA-hoz kapcsolódnak. Illetve a könyvtári katalógusból és a DEA-ban tárolt könyvborítókól összeállított Értéktéremtők virtuális kiállítás⁵. Hasonlóképpen pedig az iDEA portál is, amely az egyetem oktatóinak, intézményeinek tudományos munkásságát fogja össze, bibliográfiai adatbázisokból és a digitális raktárból építkezik.)

A másik nagy projekt a könyvtár gondozásával folyamatosan épülő Publikációs Adatbázis (PuLi) integrálása volt a DEA-ba (4. ábra). A Debreceni Egyetemen készült tudományos publikációk bibliográfiai adatait tartalmazó adatbázis az 1990-es évek óta működött elektronikus formában, de elkülönülten az egyetem jogelőd intézményeiben. Ahogy már említésre került, az Egyetemi Bibliográfia alapja a volt KLTE 1990–2000-ig a teljesség igényével, 2001-től önkéntesen feltöltött bibliográfiája, amely az Egyetemen dolgozók által írt cikkeket/tanulmányokat, könyveket, könyvrészleteket, recenziókat vette számba.⁶ Ehhez kapcsolódott a DEOEC 1990–2004 közötti bibliográfiai adatainak konverziója. Az adatszolgáltatási kötelezettséget 2008–2014 között rektori határozat, majd 2015-től az Egyetem Szenátusa által elfogadott *Debreceni Egyetem Szerzői jogi szabályzat és publikációs irányelvek szabályzat* írja elő a kutatók számára.

Az adatok és publikációk beszoolgáltatása az online feltöltési űrlapon történik (5. ábra). Az adatfeltöltést számos automatizmus segíti (szerzői adatok automatikus betöltése EduID alapján, cikk adatok betöltése DOI szám megadásával, a könyvtár által épített háttéradatbázisokra támaszkodó, a mezők kitöltését segítő funkciók vagy a nagy adatbázisokból történő cikk átemelési funkció).

* Kötelezően kitöltendő mezők. BÉTA

KÖZLEMÉNY ALAPADATAI

A DOI szám megadása jelentősen megkönnyíti az űrlap kitöltését.

DOI: KÖZLEMÉNY ADATAINAK LEKÉRÉSE

Megjelenés éve: *

Cím: *

Szerzők: *

(a kiadványon szereplő sorrendben, -vel elválasztva PL:Tóth István; John Brown; ford. Tamás L.; ill. Kiss Gábor)

Publikáció típusa: * ?

DE SZERZŐK ADATAI

Legalább egy szerző adatainak megadása kötelező. A Debreceni Egyetem szerzőinek adatait Neptun-kód/Hálózati azonosító alapján kérheti le.

Neptunkód/Hálózati Azonosító (opcionális): SZERZŐI ADATOK LEKÉRÉSE

Szerző adatai: *

PL: Tóth István vagy Brown, John PL:1947- vagy 1902-1999 PL: közigazdász

Adja meg azt az intézményt, amelyhez a közleményt elszámoltatja. ?

Intézmény: *

+ TOVÁBBI SZERZŐ

PÁLYÁZATI ADATOK

Pályázati azonosító:

Finanszírozó: ?

Projekt azonosító: ?

+ TOVÁBBI PÁLYÁZATI AZONOSÍTÓ

FÁJL FELTÖLTÉS

Fájl feltöltés: * + TOVÁBBI FÁJL X TÖRLÉS

5. ábra

Publikáció feltöltési űrlap

Forrás: <https://tudoster.idea.unideb.hu/upload>

Egyetlen feltöltéssel létrejön az adott publikáció MARC szerkezetű bibliográfiai rekordja és a teljes szöveg archiválását és szolgáltatását biztosító szabványos Dublin Core (DC) repozitóriumi tétel. A két adatállományt kölcsönös utalók kötik össze; mind a bibliográfiai, mind a repozitóriumi tétel állandó azonosítója (handle) folyamatos és állandó hivatkozási címet biztosít. A Publikációs Adatbázis a standard keresési és böngészési funkciókon kívül lehetőséget biztosít személyes, intézményi, illetve egységenkénti bibliográfiák készítésére, amelyek referenz szoftverek használatával akár több ezer formátumban megjeleníthetők szövegszerkesztő programokban, majd lementhetők, nyomtathatók, illetve html formátumban személyes vagy intézeti honlapokba integrálhatók.

Az egyetemi könyvtár a változó igényekhez igazítva és jelentős pályázati forrást elnyerve, 2012-ben fejlesztette tovább szolgáltatását, és iDEa Tudóstér néven új portált hozott létre (6–7. ábra). A portál integrálja és egyetlen felületen teszi kereshetővé a Publikációs Adatbázist, az egyetem kutatóit, kutatási egységeit, valamint erről a felületről igényelhetők hitelesített publikációs listák is.

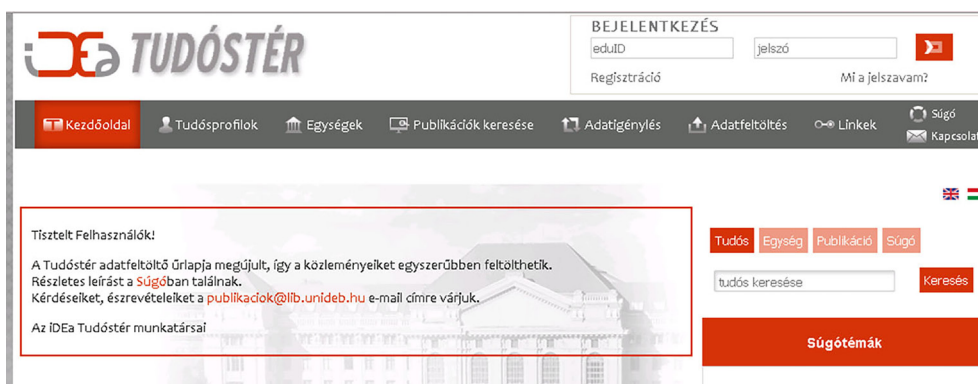
Felhasználói oldalról a Tudóstér egy személyes (vagy intézeti) profiladatbázis, ahol az egyéni és csoportos publikációs listák és az azokhoz kapcsolódó információk blokkok, publikációs és affiliációs kapcsolatok kirajzolódnak. A profil tulajdonosa az állandó linkkel ellátott profiloldalt saját egyéni vagy intézeti honlapján is megjelenítheti, és nincs szükség további publikációs listák fenntartására, gondozására. Az adatbázis lehetőséget nyújt publikációs lista kinyomtatására, letöltésére, hitelesített lista igénylésére és az MTMT adatbázisba történő áttöltésre is van egyszerű megoldás. Az újabb fejlesztések révén pedig a hitelesített listák nem csak a kutatók publikációit, hanem a hozzájuk tartozó hivatkozásokat is tartalmazhatják (WOS, SCOPUS, MTMT adatbázisokból).

6. ábra
Az iDEA portál nyitóképe
Forrás: <https://idea.unideb.hu>

Szolgáltatói oldalról az iDEA olyan integratív szolgáltatás, amely háttéradatbázisok (saját és külső információforrások) adatainak összefésülésével egyedi szolgáltatást hoz létre. A kialakított adattartalmakat képes további aggregátorok számára arathatóvá tenni, általános (Google, Google Scholar, ResearchGate, LinkedIn) és speciális (OpenAIRE, DART-Europe, BASE) keresőszolgáltatásokban megjeleníteni, és szabványos protokollokat (pl. SWORD) alkalmazó adatbázisoknak átadni.

A Tudóstérben online profilja van az egyetem kutatóinak, kutatási egységeinek és doktoranduszainak. A legfrissebb statisztika szerint az egyéni profilok száma 3094, az intézményi profilok száma pedig 709, ezzel a Debreceni Egyetem teljes kutatói létszámát és organogramját alapul véve 90%-os a lefedettség.

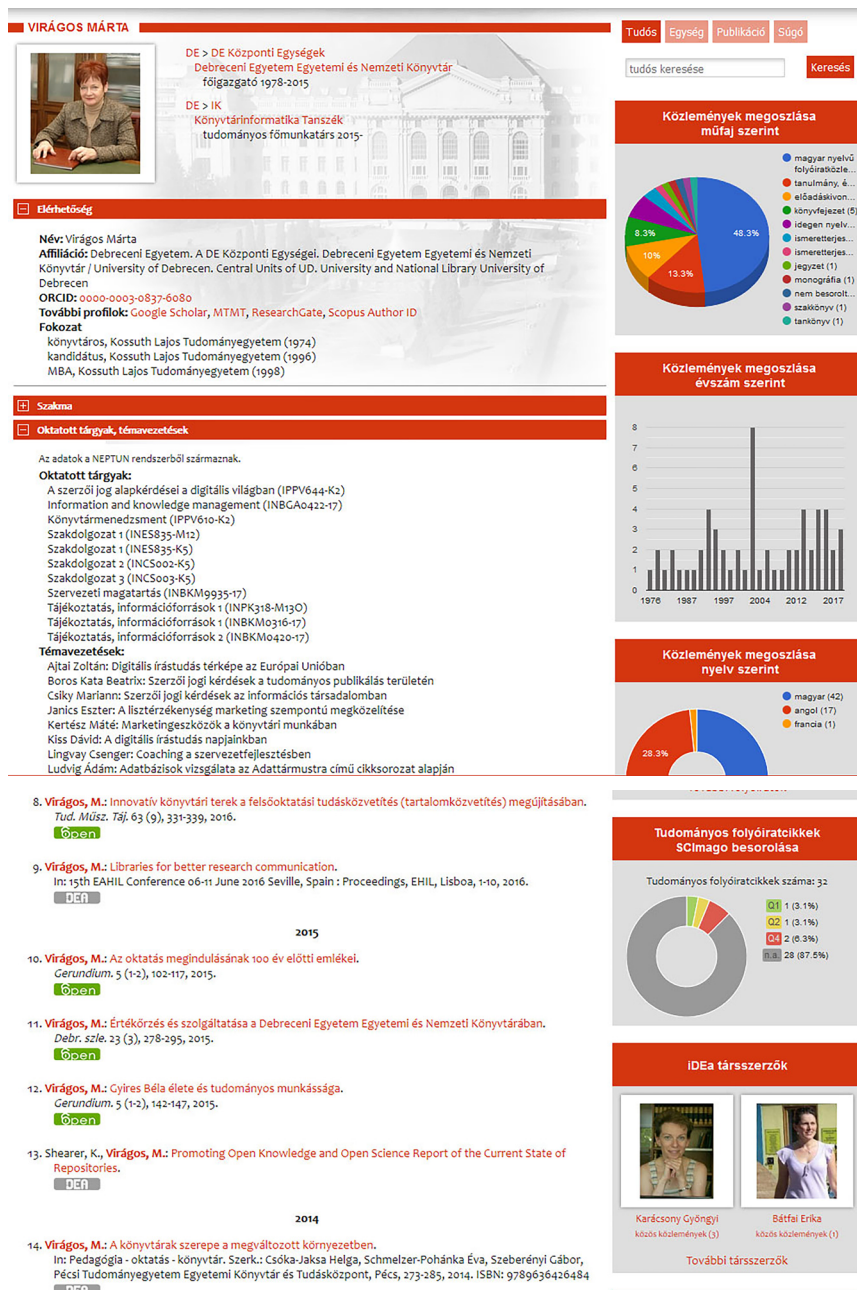
7. ábra

A Tudóstér nyitóoldala

Forrás: <https://tudoster.idea.unideb.hu>

A személyes adatlap (a kutatói profil) a következő információkat tartalmazza (8. ábra):

- a kutató fényképét és személyes adatait (az egyetemi központi adatbázisokból letöltve),
- intézményi affiliációját (link vezet a szervezeti egységek profiljára),
- kurzusinformációkat (oktatott tárgyait), témavezetéseit (a Neptun tanulmányi rendszerből frissül rendszeresen),
- elérhetőséget (az egyetemi telefonkönyvből frissül),
- civil információkat (a kutató maga tölti fel),
- médiaanyagokat (a kutató szerkeszti és tölti fel),
- teljes publikációs listáját (a PuLi adatbázisból, linkekkel a társszerzők profiljához, és a cikkek eléréséhez évenkénti bontásban), valamint
- az ezekhez kapcsolódó statisztikai és tudományometriai mutatókat.

8. Virágos, M.: Innovatív könyvtári terek a felsőoktatási tudásközzvetítés (tartalomközzvetítés) megújításában.
Tud. Műsz. Tájé. 63 (9), 331-339, 2016.
[Open](#)

9. Virágos, M.: Libraries for better research communication.
 In: 15th EAHIL Conference 06-11 June 2016 Seville, Spain : Proceedings, EHIL, Lisboa, 1-10, 2016.
[Open](#)

2015

10. Virágos, M.: Az oktatás megindulásának 100 év előtti emlékei.
Gerundium. 5 (1-2), 102-117, 2015.
[Open](#)

11. Virágos, M.: Értékörzés és szolgáltatása a Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtárában.
Debr. szle. 23 (3), 278-295, 2015.
[Open](#)

12. Virágos, M.: Gyires Béla élete és tudományos munkássága.
Gerundium. 5 (1-2), 142-147, 2015.
[Open](#)

13. Shearer, K., Virágos, M.: Promoting Open Knowledge and Open Science Report of the Current State of Repositories.
[Open](#)

2014

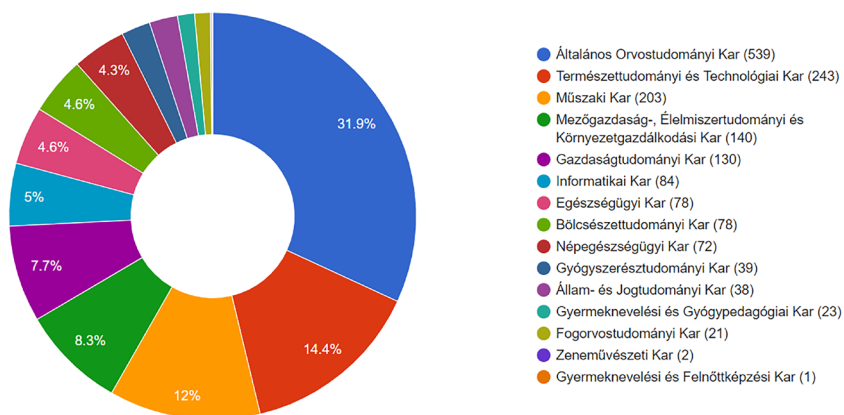
14. Virágos, M.: A könyvtárak szerepe a megváltozott környezetben.
 In: Pedagógia - oktatás - könyvtár. Szerk.: Csóka-Jaksa Helga, Schmelzer-Pohánka Éva, Szeberényi Gábor, Pécsi Tudományegyetem Egyetemi Könyvtár és Tudásközpont, Pécs, 273-285, 2014. ISBN: 9789636426484
[Open](#)

8. ábra
 A kutatói profil
 Forrás: <https://tudoster.idea.unideb.hu/hu/szerzok/1255>

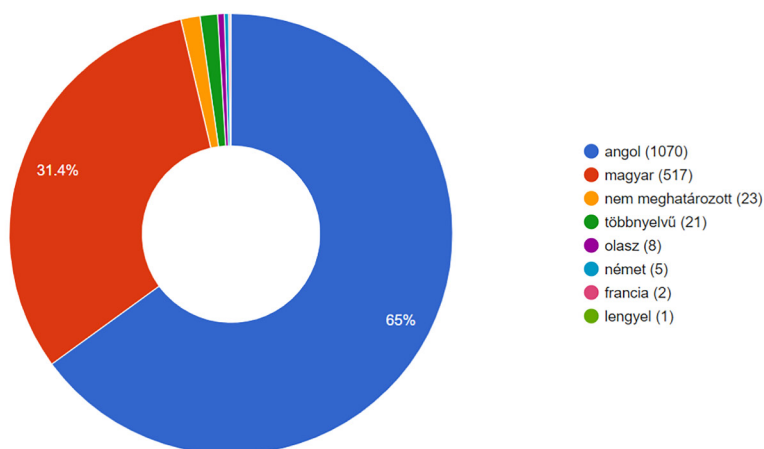
A publikációknál külön jelölést kaptak az open access publikációk, amelyek az intézményi archívumból bárki számára elérhetővé válnak.

A Tudóstér menüpontjaiban keresés vagy böngészés lehetséges a kutatók személyes vagy az egyetemi egységek profiljai között. További funkció a Statisztika modul, ahol a Debreceni Egyetem tudományos teljesítményét találjuk évenkénti bontásban, különböző grafikonok és táblázatok segítségével (9. ábra).

Publikációk megoszlása karonként (2019)

Publikációk nyelvi megoszlása (2019)

9. ábra

Statisztikai adatok

Forrás: <https://tudomany.idea.unideb.hu/statisztika>

Az egységek, pályázatok profiladatai a személyes profilokhoz hasonlóan szerkeszthető adatblokkból, linkekkel átszőtt publikációs listából és statisztikai modulokból állnak. A személyes profilok egységhez és pályázatokhoz rendelésével az egységek profiloldalán megjelennek a kutatói profilokhoz vezető linkek a „Kutatóink” blokkban. A személyes profilok szerkesztése a központi hálózati azonosítóval, míg az egységek profiljai kérésre kiosztott (szintén hálózati azonosító alapú) jogosultsággal történik.

A portál fejlesztése természetesen nem zárult le. Meg kell oldani a többnyelvű kezelhetőség kérdését. Fontos lenne egy tematikus tudástérkép kialakítása, több alternatív tudományometriai mutató beépítése és a portálon szereplő profilkapcsolatok vizualizációja.

A felsőoktatásban tevékenykedő oktatók és kutatók felkészültségüket, tudományos aktivitásukat igazolják közleményeik listájával, és fokozott igényük van a tudományos eredményeik láthatóvá tételére. Az egyetemek oktatóik tudományos eredményein keresztül reprezentálják saját arcukat, szellemi tőkéjüket, amelyek alapján nemzetközi rangsorokban és pályázati források megszerzésében tudnak jobb helyezést elérni. Az utóbbi években már sok könyvtár bizonyította, hogy képes alkalmazkodni a kutatási környezet változásaira, kihívásaira, valamint arra, hogy a meglévő információk és szervezési szakértelemmel intézményi szintű szerepeket töltsenek be, és új értékeket közvetítsenek.

Irodalom és jegyzetek

1. A Felsőoktatási könyvtárak stratégiai fejlesztési irányai 2018–2023. Forrás: <http://ekk.org.hu/content/szakmai-anyagok>. [2019. június 20.]
2. NAGY Gyula – MOLNÁR Sándor – KOKAS Károly: A könyvtárak jövőjéről. Reflexiók egy előzetes kutatási jelentés kapcsán. = Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 64. évf. 2. sz. 2017. 64–82. p. Forrás: <http://tmt.omikk.bme.hu/tmt/article/view/901/10406> [2019. június 20.]
3. KOLTAY Klára: Bibliográfiai munka a Debreceni Egyetemi és Nemzeti Könyvtárban. = Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 13. évf. 1. sz. 2004. 30–34. p. Forrás: <http://epa.oszk.hu/01300/01367/00049/pdf/03konferenciak.pdf> [2019. június 20.]
4. Sajtónyilvánossági portál. Forrás: <http://deba.unideb.hu/deba/cikk/> [2019. június 19.]
5. Értéktéremtők virtuális kiállítás. Forrás: <http://kiallitas.lib.unideb.hu/konyvlista> [2019. június 20.]
6. VIRÁGOS Márta: A Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtára 2000–2010. Forrás: <https://dea.lib.unideb.hu/dea/handle/2437/101575> [2019. június 20.]

Virágos Márta 2014-ig a Debreceni Egyetem (DE) Egyetemi és Nemzeti Könyvtárának főigazgatója, nyugdíjba vonulása óta a DE Informatikai Karán tudományos főmunkatársként vesz részt a Könyvtárinformatikai Tanszék munkájában. Több mint két évtizede foglalkozik a könyvtáráépítés, infrastruktúra fejlesztés, szervezeti felépítés és a változás menedzsment kérdéseivel. Az utóbbi években a tudományos kommunikáció új lehetőségeit, ezen belül is a nyílt hozzáférés és az intézményi repozitóriumok kérdéskörét tanulmányozza.

ORCID: 0000-0003-0837-6080